

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

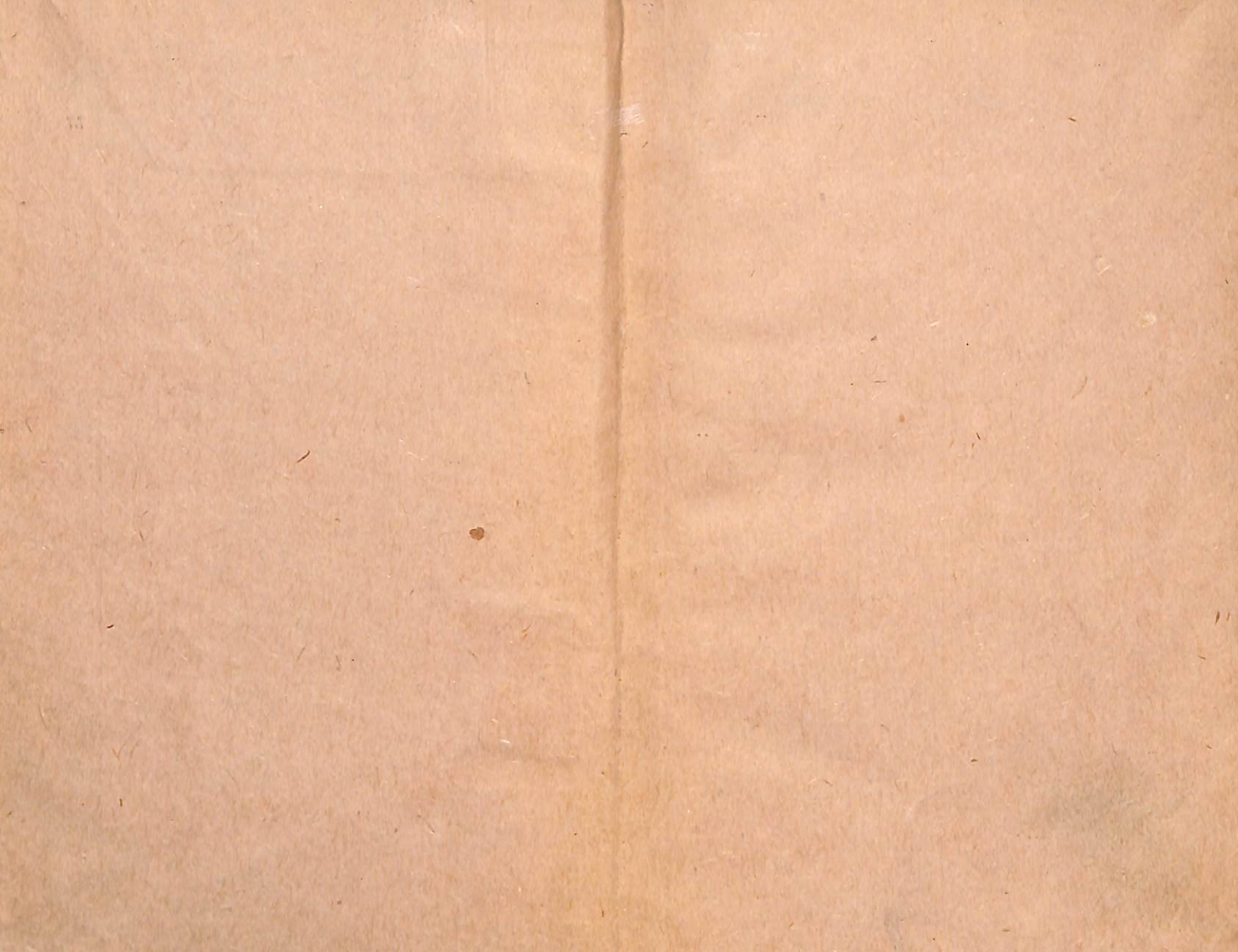
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.99

F-12

2166

№ 2. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴԱԻԹԵԱՆԻ № 2.

ՍԻՄ. ԲԱԲԻԵՍՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Handwritten signature in red ink

ՅՁԻ. 99

F-1

Ս. ՊԵՏԵՐՅԱՆԻ
«ՊԵՏԵՐՅԱՆ ՏՊԱՐԱՆ»
1904

2160
01 JAN 2009

08 DEC 2011

№ 2. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴԱԻԹԵԱՆԻ № 2.

199

ՍԻՄ. ԲԱԲԻԵԱՆ

F-13

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

505

Ս. ՊԵՏԵՐՐՈՒՐԳ
ԳՈՒՀԿԻՆԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
1904

12.11.2013

22856

Дозвол. Ценз. С.-Петербургъ, 7 Мая 1904 г.

ԱՐՄԵԱՆՍԿԸ

(Սօնէտ)

Մեղձացաւ արգէն ծովիցը փչող ցերեկուայ
բամին.
Միայն մի-երկու հողմազացների թևեր են
շարժվում.
Թաթար ու խուրբէտ, բարձրր երգելով,
իրիկնաժամին
Փռչոտ փողոցով դէպի հողաշէն աներն են
ուղղվում:

Մօտիկ նամիկ մինարէի վրայ երևաց ձօլլան
եւ օղբ յանկարծ լցուեց եատտուի կլկլոց-
ներով.
Դրան անչապաղ նոյնպիսի թախծոտ ձայներ
միացան.
Ջերմեռանդ ճարդիկ մեծիւ են գնում շապ
բալերով...

Մութը տարածուեց, բայց արևելքից անա
հանդարտիկ
Սահեց լուսնկան և արծաթ շողեր ցիր ու ցան
արեց:
Խեղդուկ տներից փողոց դուրս եկան խոնչա-
ցած մարդիկ:

Դաշտից՝ կալ հսկող թաթարի սրնգի ձայնը
դադարեց
Եւ վերջին անգամ հանեց հողմադացն ընդհա-
տուած հռինչ...
Արուսիկներն սուլումից ի դատ լուեց ամեն
ինչ:

Բ Ո Ւ Ք Ը

(Սօնէտ)

Սառած ծովի և ձիւնապատ դաշտի վրայ
Սանձարձակ բուքն իր մահաշունչ խաղն էր
սարքել:

Ծառնոցն՝ խսպառ լցուած փափուկ ձիւնով, նրա
Սոսու ու վայրագ օրօրերգով բուն էր մտել:

Աչնքան էր ցուրտ, որ պարզնկայ շինչ եթերում
Աւելի վառ չէին կարող շողալ աստղեր.
Թւում էր ինձ, որ ծածկըրող ուղիներում
Սողուն քամին շաղ էր արւել սառցի բոցեր:

Չորս կողմքս ձիւն, անվերջ սառ ձիւն, էլ ոչ
մի բան.

չէնց անաւոր մահն էր կարծես փուկ նրան
Եւ ինքն ուրախ ու վայրախինդ պար էր
դալիս:

Եւ՝ պարզորոշ, թանձր օդով լող էր տալիս
Ծովի կողմից երբեմնակի սառցի հայթոց,
Եւ հողմն անդուսպ, խօլ Փշացնում էր
անեղ օձ...

Չ Ա Տ Ր Դ Ա Ղ Ը

(Միցկևիչի «Խրիմի սոնէտներից»)

Ես զողբողալով համբոյր եմ տալիս ամուրբիդ
հետքին,

Մեծդ Չատրդադ, Եպլայի կարող, հակաշա-
ղօր խան.

Ո՛հ, Խրիմի կայծ, Երկրի մինարէ: Խորունկ
եթերքին

Հասել ես զլսով և աստղերի մօտ որոշել
սահման:

Ահեղ՝ Եղեմի զուները հսկող Գաբրիէլի նման,
Մենակ, անսասան կանգնած ես դու միշտ երկ-
նի դռան տակ:

Թիկնոցդ է անտառն, իսկ հիւսուած չալմադ—
ամպերն սպիտակ,

Եւ շանթն իր փալով սիրուն նկարներ զոր-
ծում է վրան:

Թէ տապն է կիզում, թէ մութ իբրև ծուխ
լողում է խաղաղ,
Թէ մարախ թռչում, թէ դեաւուրն այրում
զիւղ, շէն ու աւան,
Խուլ ու համր ես դու, ո՛հ զժնահայեաց բարձր
Չատրդադ:

Անալլայլ թարգման համաշխարհային ըստեղ-
ծագործման,

Որոտմունք, ջրեր, երկիր և ազգեր ոտքիդ տակ
փռած

Լոկ այն ես լսում, ինչ որ բնութեան ասում
է Աստուած:

ՊԵՐԵԿՕՊԻ ՊԱՐԱՆՈՑԻ ՎՐԱՅ

(Սօնէտ)

Միջօրէի տապից կիզուած դժգոյն երկնում
Մի ամպ չը կայ: Խայտանամուկ ու բծաւոր
Մողէսն ու իժն արևի տակ սահուն սլլում,
Կամ թէ անշարժ չոր, տապախարշ—հրա-
տուհոր

Օդն են շնչում քնքշանալով: Լճու է, հան-
դարտ...
Ահա այնտեղ՝ նեղ շուաքում, մանառի տակ
Զգուեց թաթարն. ուղտերն իր մօտ, վէս ու
հպարտ,
Որոճալով, շուրջն են նայում աննպատակ:

Արևելքում մօտիկ է ծովն. այն ավերից
Հովիկն իր հետ բերում է մերթ նեխուածքի
հոտ:

Բայց դէպի ծախ աչք ածելով՝ ես կթերից

Մովը շոկել չեմ կարենում: Ափերի մօտ,
Այնտեղ՝ հեռում երգում է նա, ծփանք տալիս,
Եւ վեհ, աղատ, յետ ու առաջ զնում—գալիս:

ՊԵՐԵԿՕՊԻ ԴԱՇՏԵՐՈՒՄ

(Սօնէտ)

Անշէն, լայնարձակ ու անծայրածիր դաշտով
եմ անցնում...
Լուսնկայ զիշեր՝ վեհ, զեղատեսիլ, անդորր
ու խաղաղ.

Սրուսիկների հռոտցն է միայն ականջիս հաս-
նում—

Անբաժան հռոտց՝ անմեկին, անդուլ և միա-
պաղսղ:

Ահա առաջիս աղի ծովակի ջրերն են խաղում.
Ի՞նչ հրաշագեղ տեսարան է այն ներքևում
փռուած.

«Կլոր» լիճն է այդ. անշուր տեղերից աղն է
պսպղում...
Անցնում եմ նրան: Բայց ահա դարձեալ մի
լիճ երևաց:

Անցնում եմ կարգով «Կարմիր», «Կիստեան»
լճերի մօտով,
Բլրից մօտենում վէս, արծաթաշաղ «Կեր-
լեուտ» լճին...
Սահման... է՛լ հեռուն—գաշտեր, սիվաշներ՝
ծծումբի հոտով...

Ո՛հ, սիրուն լճեր: Այս լայնածաւալ դաշտերի
միջին,
Պայծառ օրերին կամ գիշերներին դուք էք,
դուք մենակ,
Որ ուղեորիս սթափուել էք տալիս գէթ առ
ժամանակ...

ԾՆՆԴԵԱՆ ԼՈՅՍԸ

(Սօնէտ)

Լոյսը շողաց Բէթլէհեմի մռայլ այրից,
Որ մարդկութեան անլոյս սրտից մուծը վանէ.
Լոյսը շողաց, որ չաւիտեանս չաւիտենից
Վեհ աւանդներ մարդկանց սրտում վառ պահ-
պանէ:

Եւ դարերի խիտ խաւարում շողշողալով,
Այժմ էլ է նա լոյս տեսիլ հեզ, մեղմիկ փալլով,
Որ չիշեցնէ միշտ հոգսազբաղ արարածին
Անկարողի, տապաւիւտողի ստրուկի մասին:

Նոգէվա՛ռ լոյս. ճշմարտութիւն, հաւատ և սէր
Նա է ծնել այն անմոռաց վսեմ գիշեր.
Ըստօյգ կեանքի հիմք—լոյսն է նա, որ միշտ
անմար

Պիտի շողայ անկման հակուած մարդու համար
Իբր ուղեցոյց, որից սակայն շատերն արդէն
Իրանց դէմքերն անդդուշութեամբ դարձրել
են դէն:

Վ Յ Ե Յ Ն Է Ի Յ

Որա՞նչ պիտ' գտնեմ, ով օտարական,
Իմ ոսկորներին հանդիստ զերեզման.
Հռենոսի սիրուն կակղիլ^ո տակին,
Արմաւենո՞ւ տակ կիզող հարաւին.

Խուլ անապատո՞ւմ արդեօք հեռաւոր
Օտարի ձեռքով պիտ' հանդչեմ անբորբ.
Արդեօք ծովի մօտ՝ աւազանի միջի^ո
Անզարթ պիտ' քնէ իմ անշունչ մարմին:

Էհ, ի՞նչ եմ ասում: Չէ՞ որ միշտ, յաւէտ
Տիրոջ երկինքը կը լինի ինձ հետ,
Եւ գլխիս վերև աստղեր անհամար,
Ինչպէս կերոններ՝ կը վառուեն պայծառ:

Ա Մ Պ Ե Ր

Եթերում հանդարտիկ ամպեր են լողում՝
Իրանց չուն ուղղակի դէպի հիւսիս բռնած
Եւ ասես՝ ալէժուփ ովկեանի հեռում
Ջուր են լուռ քնկղմում խորշակից կիզուած:

Արևից տաքացած ծովից՝ աննշմար
Դէպի վեր ամբառնում, բարդվում են ամպեր
Եւ չըւում դէպ հեռւի փիրուզէ կամար,
Զգելով վէտ այնաց սահուն ստուերներ...

Փ Ո Թ Ո Ր Ի Կ

Փոթորկած ծովին նայում էի ես.
Դաժան ալիքներն՝ ահեղ, փրփրադէզ,
Որոտ—շառաչով ժայռն էին կոծում,
Կոծում մոլեգին, ցիր—յան փշրվում:

Մռնչում էր ծովն ամենի ձայնով,
Նռում և փրփրում լեռ ալիքներով.
Քամին հեծելով ոռնում էր ուժգին
Եւ մռայլ մշուշ պատում էր ծովին:

Սևագնած երկինքն անթիւ շանթերով
Եւ հսկայ աարերքն իր խօլ շրերով
Իրար միացած կռիւ էին սարքել
Վճռած՝ կամ մէկին կամ միւսին մեռնել:

Եւ այս համասփիւռ յուզմունքի ժամին
Միայն վիթխարի, վէս լեռներ էին,
Որ առաջուայ պէս հանդիստ, անխռով՝
Զբաղուած էին իրանց մաքերով...

ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԱՓԻՆ

Պառկած եմ ախուր Սև ծովի ափին՝
Սևազի վրայ և նայում հեռուն,
Դէպի այն կողմը, ուր հոգնած արփին
Մօս է հասնելու ալիքին խաղուն:

Թեթև, շովաշունչ քամի է փչում
Եւ մեղմիկ շոյում երեսը ծովի.
Անհող ալիքներ դալիս են, զնում
Եւ խաղում վերջին շողքովն արևի...

Արևը մտաւ... Քամին դադարեց...
Մթնեց... Ծովն արդէն նիրհում է անդորր...
Տանջուած հողիս էլ թմրեց, խաղաղուեց,
Այս լռութեան մէջ՝ վեհ, խորհրդաւոր...

ԳԱՂԹԱԿԱՆԻ ԵՐԳԸ

Մեր արնակոյլ գաշտերը թողինք,
Ցիր ու ցան եղանք օտար աշխարհում.
Սևով ծածկուեց մեր պայծառ երկինք,
Սևը ծանրացաւ և մեր սրտերում:

Մեր բայաներին զուլում արեցին
Մեր իսկ տան միջին, մեր աչքի առաջ,
Մեր օղլուշաղներ եսիր տարեցին,
Մեր գիւղեր դարձրին դամբարան անխաչ:

Օտարութեան մէջ, հեռու վաթանից,
Մեր կեանքը ճնշող, ծանր է մեզ համար:
Ա՛խ, ե՞րբ պիտ' տեսնենք արդեօք մենք նորից
Մեր վշտատուչոր մայրենի աշխարհ...

ՇՍՐԼ ԲՕԴԼԵՐԻՑ

Ի՞նչ է մեզ երկինքն ապագայ յաւերժ չար-
չարանքներով,

Ի՞նչ է մեզ վճիռն երկրի խստամբեր, ուղիղ
օրէնքի.

Խիղճ, ճշմարտութիւն—պարապ հնչիւններ կո-
չում էք ծաղրով,

Ձեզ համար փառքի փայփայող հայեացքն ան-
պէտք է իսկի:

Ո՛հ, քայլեցէք դուք, անկուծի նամբով քայլե-
ցէք առջև,

Ներքև, է՛լ ներքև իջէք գեհննի բաց երախն
անկիշտ,

Ուր ո՞ղջ յանձանքներն անմար կրակի փոթոր-
կի ներքև,

Անկարգութեան մէջ, օձի շէլւնով, եռ են գա-
լիս միշտ:

Անապարեցէք, ո՛հ թշուառ զոհեր, վազեցէք
արագ,
Զեր առողջութիւն, ձեր խելքն ու պատիւ
զուր շռայլեցէք:
Անսանձ հեշտասէր ձեր ցնորմունքներն ազահ
են, անյագ,
Եւ վայելչութեան անդունդի տակին զուք
բէն կը զանէք:

ԾՈՎՆ ԱՇՈՒՆՔԻՆ

Արազընթաց
Ու վայրահնաց
Ամպեր երկնին տիրացան.
Անզուսպ քամին
Շնչեց ուժգին,
Մահերդ երգեց լալածայն:

Իսկ ծովն անդուր,
Ցասկոտ և խուլ
Կռիւն է մղում զարաւոր.
Կոծում եղերք,
Երգում օրհներդ,
Միշտ սիգապանձ, փառաւոր:

ԱՆՓՈՅԹ ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐԸ

Նայիր և ցնցուրի՛ր ահեղ զբամայից.
Տեսնո՞ւմ ես՝ աչնտեղ, ահուելի ծովում,—
Որ գժովսք է գառել ձմբան ցուրտ հողմից,—
Սչն նաւի վրայ ինչ է կատարվում:

Շա՛ա է ցուրտ... Նաւին սառույց է պատում.
Կարո՞ղ է արգեօք նա եղերք հասնել.
Վրան աննշմար սև մահն է պտտում,
Ուղելով նրան անգունզը տանել:

Հէ՛ղ նաւաստիներ. ոյժերից ընկած,
Ճիգ են հա՛ թափում նաւը փրկելու.
Ո՛հ, նրանք զիտեն և չունեն կասկած,
Որ չոյս կայ, չոյս կայ մահից փախչելու:

Սակայն ճամբորդներն այդ կուրին անմաս,
Սնփոյթ, զինէհար կասակ են անում
Եւ չեն մտածում, ի՛նչ դաժան օրհաս
Սպասում է իրանց անկիշտ ովկեանում...

ՄԱՆՈՒԿ ՀՈՎԻԻԸ

Վաղ առաւօտեան, գեռ լուսածագին,
Դէպի դաշտ քշեց նա ոչխարներին.
Նստեց զեանի վրայ, սկսեց սրնգել
Եւ նրա ծայնը հեռուն տարածել:

Բնութեան որդին սիրում է արօտ,
Կանաչ զաշաւայր և երկինքն աստղոտ:
Դաշտի թարմ օդը՝ շնչով կենսական,
Լցնում է նրա կուրծքը մանկական:

Իսկ երբ սև ամպեր երկինքն են պատում,
Սահեղ գոռումով կայծակն է ճալթում—
Սկանչ է դնում նա մռայլ գէժքով,
Որ ընտելանայ նրան էլ հոգուով:

ՀԵՌՈՒՈՐ ՄՏԵՐԻՄՆԵՐԻՍ

Օտար կողմում երբեմնակի
Նստած ախուր, միայնիկ
Դէպ՝ ձեզ եմ ես, ձեզ ուղղակի
Յուշով թռչում, սիրելիք:

Այս անհամբույր օտար աեղում
Ձր կայ բերկրանք ինձ համար,
Սառ ծանօթներ սիրտս են նեղում.
Մենակ եմ միշտ ու թափառ:

Եւ անձկութեան խօլ ժամերիս,
Կարօտակէզ, թախծալիք,
Ձեզ եմ իսկոյն ես ձայն տալիս.
Լսում էք ինձ, սիրելիք:

† ԲՕԴԵՆՇՏԵԴՏԻՑ

Մի ժամանակ ես ուղեցի
Փարթամ պսակ քեզ հիւսել
Եւ ծաղիկներ որոնեցի,
Բայց դեռ զարուն չէր եկել:

Հիմա նրանք, որ կողմ նայեմ,
Ամենուրեք անքանակ,
Սակայն որի՞ն ես զարդարեմ՝
Դու պառկած ես հողի տակ:

* *
* *

Ինչո՞ւ ես դարձեալ խռովում հողիս...
Ոչ մի հարցնիր ինձ, թէ ինչո՞ւ համար
թշուառ ու թափառ հէզ եղբայրներիս
Դարդ ու ցաւերից չեմ երգում իսպառ:

Ա՛խ, ինչպէ՞ս երգեմ. եթէ ուզէի
Սրտու՞մս եղածն երգել ծայրէ ծայր,
Ո՞րտեղից խօսքեր պիտի գտնէի,
Որ երգս լսողն ամեն ինչ զգար:

Շատերն են զգայուն լարերով երգել,
Շատերի աչքից խլել արցունքներ.
Բայց զիտցիր՝ ոչ ոք չէ կարողացել
Ասել այն ամենն, ինչ սրտում ունէր...

Էլ մի հարցնիր ինձ, թէ ինչո՞ւ համար
թշուառ ու թափառ հէզ եղբայրներիս
Դարդ ու ցաւերից չեմ երգում իսպառ.
Այդ ցաւն անեղբրը ովկեան է, հողիս:

Է Լ Է Գ Ի Ս.

Օրը մու՛թ, մռայլ և մշուշային,
Անձրև է դալիս, ցեխն աւելանում,
Եւ ձիւն է յանկարծ յաշորդում թօնին,
Բայց ցեխը նրան իսկոյն կլանում,

Ծածկում է աչքիցս... Անցնում են ժամեր
Եւ տեսնում ես մի ուրիշ պատկեր.
Երկիրքը դարձեալ անարև, ամպած,
Իսկ դետնի վրայ քնքուշ ձիւն փռուած:

Այդ մշուշային, մռայլ օրուայ պէս
Ցաւատանջ հողիս միշտ մու՛թ է, անլոյս,
Եւ իմ թախճապատ սրտում, իսկապէս,
Ձէ փայլել շողուն, յարատև մի յոյս:

Օ՛, սիրտ իմ, տոկա՛ս և մի՛ վհատիր.
Ձէ՞ մառախլապատ օրերից յետոյ
Գարուն է դալիս, նորոգվում երկիր՝
Պայծառ, կենսատու արևի ներքոյ:

ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՒԲՐ ՄԱՍԻՍ

Մեծ Մասիսը զարեր անհուն
Իր զաւակի ծօտ կանգնած՝
Աչքը նրանից չէ հեռացնում,
Միշտ նայում է երկիւղած:

Շատ է սիրում նա Փոքրիկին.—
Ո՞վ է սիրում նրա պէս.
Ահա, նայիր հայր—հակային,—
Նա միշտ այգպէս է, այգպէս...

Հ Է Յ Ն Է Ի Յ

Եւ դաշտ, և անտառ կանաչ են հազնում,
Ուրախ, խնդազին երգում թռչնակներ,
Եւ անհուն քնքշանք շնչում է օդում...
Շուտով կը հասնեն դարնան պարզ օրեր:

Գարնան հետ ահա ես էլ զարթեցի
Եւ թօթափեցի իմ դաժանութիւնն.
Թռչնոց երգերով ողևորուեցի,
Երգում եմ տխուր երգասացութիւն:

Ինձ կարեկցութեամբ հարցնում է սարեակ.
«Ինչո՞ւ է քո երգն անխինդ, վշտալից»:
—Վաղուց է արդէն, ս'ի ազատ թռչնակ,
Այդ երգը ծնուել անբաղդութիւնից:

Քանի՜ տարիներ հնչեցրել է այն
Դաշտեր, ծառաստան, անտառ ու պարտէզ...
Քո տատն էլ, սարեակ, լսել է նրան,
Մի՞թէ չը զիտես...

ՄԼԵՅԻՍԵԱՆ ԳԻՇԵՐԻՆ

Նօրիգոնից երկինք սահեց

Պարզ լուսին.

Թեքուեց թմրած առուի վրայ

Ուռենին:

Շուրջս խաղաղ, շուրջս անգորր

Ու լռիկ,

Միայն երբեմն շշնջում էր

Մեղձ հովիկ:

Մնչիկ նստած անուշաբույր

Պարտիզում

Մինչ ուշ գիշեր ականջ զրի՛

Անկշտում՝

Ոնց բնութիւնն երկնքի հետ

Ներգաշնակ

Երգեց սիրոյ խորհրդաւոր

Մի նուագ:

ՉՈՐՍ ԸՆԿԵՐ ԷԻՆՔ...

Չորս ընկեր էինք ծակոցկի միջին:

Գիշեր էր չորս կողմն՝ ահուելի գիշեր.

Մենք լողում էինք մեր երկար ուղին

Ձր խրնայելով պատանի ոյժեր:

Սակայն ընկերներս, կէս ճանապարհին,

Մոլոր պէս լանկարժ կանգ առան.

«Ո՛ւր է փարոսը» — նրանք հարց տուին, —

«Ինչո՞ւ մինչև այժմ չենք տեսնում նրան»:

«Էլ չենք կամենում մենք շարունակել

Այս աննպատակ կռիւն անհաւասար.

Վճռել ենք մօտիկ եղբրքին հասնել

Եւ մի ճար գտնել այնտեղ մեզ համար»:

Եւ շուրր մտան... Իսկ ես անխռով

Շարունակեցի իմ բռնած ուղին.

Փարոսն երևաց, և նրա լոյսով

Ես ոտք կոխեցի բաղձալի ավին...

* * *

Ինչո՞ւ երգիչը արդէն չէ երգում.
Ի՞նչն է պատճառը, որ չանկարժ լուեց:
Արդեօք խորին վիճա ունի նա սրտում,
Կեանքի աղմուկի՞ց արդեօք նա զղուեց...

Ո՛հ. մի՛ մտածէք: Մըրկից առաջ էլ
Լուսլթիւն է տիրում կարճ ժամանակով:
Երգիչը դարձեալ կը սկսէ երգել,
Մեզ կը սթափեցնէ կրակոտ երգերով:

* * *

«Սարսափելի չեն հաշին տառապանք՝
Միայն չը հատներ խրդնուկի յոյսը»:
Գրեմար-Բուկայա:

Աշուղ, դու ազգիդ «միշտ յուսած» ասիր,
«Թէկուղ տակն ու վրայ լինի ողջ աշխարհ»,
Եւ ինքզ ց'մահ յոյսդ չը կորցրիր,
Բայց մեր սև օրին լաւ որ չը հասար:

Ո՛հ, ի՛նչ կը լինէր, եթէ մեր օրում
Տեսնէիր եղբորդ այսպէս բունաւէր,
Սնարդու՞մ, թափա՞ռ այս ու այն երկրում,
Կորցրած աուն ու աեղ, կին ու զաւակներ:

Դու կը տեսնէիր աշխարհը սառած,
Ծովերն՝ արիւնոտ, երկինքը՝ խաւար,
Եւ այս պատկերի հանդէպ, կարկածած,
Լաց կը լինէիր դու սրտապատառ:

ՍՍ.ԼԳԻՐԻ ԱՓԻՆ

Այս առաւօտ զետի ավին
Ես նեմեցի միայնիկ,
Մոյզ - կապոյտից դարնան արփին
Ցուր էր թափում խաղաղիկ:

Սակաւաշուր զեան առաջիս
Հոսում էր հեզ կարկաչով
Եւ զով քամին պաչ էր տալիս
Մանր արիքին գղուելով:

Իսկ լուսափայլ պարզ ու յստակ
Կապուտակի անհունում
Մի թափանցիկ և սպիտակ
Ամպ էր դանդաղ հալ ընկնում:

Եւ այն հալուող ամպի նման,
Իմ նորոգում սրտի մէջ՝
Հանգչում էր մեզմ ու լուելեայն
Իմ վիշտն իսպառ, մինչ 'ի վերջ:

Կ Ա Ր Ե Կ Յ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

(Մ. Դուրինսկուց)

Տանջուած սոսկալի ցաւերով մահուան,
Շուշանը, զետի ավին խոնարհուած,
Ջրի մէջ տեսաւ մի ուրիշ շուշան՝
Մահուան սոսկալի ցաւերով տանջուած:

Պայծառ մայիսի ծաղիկը չքնաղ
Կորացաւ գէպի խեղճ ընկերուհին,
Իր նիւղը հասցրեց ջրերին խաղաղ
Եւ լուռ նախում էր նրա երեսին:

Եւ խրոփալուց զվերջին տագնապում՝
Մահուանից առաջ, խեղճը չը զիտէր,
Որ իր պատկերն էր ջրի մէջ տեսնում,
Որ այն մեռնողը հէնց նա ինքըն էր:

ՈՒՂԵՅՈՅՑՆԵՐԻՆ

Տատասկոտ, դժուարանց ուղին թողնելով,
Ձուր են, դուր քնթանում շատերն ուրիշով.
Եւ ամսոս այն մարդուն, որին չէ չայանի,
Ինչպիսի վայելքներ նեղ ճամբան ունի:

Երանի, երանի այն սակաւ մարդկանց,
Որոնք նեղ, մտաթող ուղին են բռնած.
Երանի դործունեայ ուղեցոյցներին—
Մշակներ, զինուորներ պատրաստողներին:

Ա Ր Ե Ի Ա Մ Ա Գ

Թանձր մառախուղն արևադալին
Ձգալի կերպով փարատուել սկսեց.
Ամպերը զլխիս վերև ճեղքուեցին
Եւ պարզ երկնքի մի մասն երևեց:

Պլպլան ասաղերն իրար ետևից
Աստիճանաբար մարեցին, հանդան,
Եւ նսեմ շողեր թափում է վերից
Այժմ մեն-մենակ զունատ լուսնկան:

Դաշաից զովասուն հովիկ է փչում
Եւ մեղմ օրօրում սաղարթ ու ծաղիկ.
Լճակի ափին, փարթամ պարտիզում,
Սոխակն է երզում ուրախ դալլալիկ:

Երկնի պերողակն անրիժ գեղութեամբ
Փայլում է հիմա պարզ, ծիծաղերես,
Եւ պայծառ արփին վէս շքեղութեամբ
Ծաղում է մնչիկ մի մեծ դնդի պէս:

Յաւերթութեան ուղեանում սուղուէց հին
տարին,
Սուղուէց ինչպէս նախկիններն՝ անդարձ,
չաւիտեան,
Իր ետեից թողնելով ողջ չարն ու բարին՝
Անհաւասար բաժանուած դժբաղդ մարդկու-
թեան:

Լող է տալիս իմ հողին հին չարիքների
Փոթորկածուփ մուժ ծովում դիմապիր ոչժով
Եւ, համասփիւռ բերկրանքից անշատ ու հեռի,
Դիտում նսեմ ապագան լի բուռն աշխոյժով:

Թեթևաջիկ ու նանիր հրնուելն ի՞նչ օգուտ,
Մինչ նորն է հին, հինը՝ նոր չաւէտ, անփոփոխ:
Թող ժամանակն ընծայէ մարդկութեան սէր,
դուժ,
Թող խափանուեն սրտերից նենդութիւն ու ոխ,

Այնժամ միայն «Նոր տարին հասաւ» կը
ձայնեմ
Եւ ողջունի սկահակից գինին կում կ'անեմ:

Նրանց դէմ ցեխոտ ուղի էր փռուած
Եւ շուրջը նահիճ՝ դժուարանց ու խոր.
Կեղտով անցնելու չէին ստեղծուած
Նազելի կոյսի ոտիկներն անզօր:

Սակայն պատանին՝ հսկան անվեհեր,
Պարթև էր հուժկու, կատարեալ մի Բէլ.
Դալում էր վստահ. և կոյսն աներեր
Թոյլ տուէց նրան իրա գիրկն առնել:

Եւ առաջ անցան... Սակայն ո՞վ զարմանք.
Ի՞նչն էր, որ գերեց սիրտը պատանու:
Այն ևս արդեօք չէ՞ր լոկ մի պատրանք,
Որ ջերմ հպուէցին շրթերն իրարու:

«Ոհ, ինչո՞ւ... ինչո՞ւ...» կրկնեց պատանին,
Կոյսի մեղկ շնչով իսպառ համակուած,
Եւ ուժեղ կռներն իսկոյն թուլացան.

Ամուր օտքերը ծալուել սկսեցին,
Եւ, օրհասական սարսափով լցուած,
Նրանք միասին ցեխի մէջ ընկան...

Ա Ղ Օ Թ Ք

Քեզ եմ աղերսում, ամենակալ Տէր,
Որ տալիս ես կեանք, լոյս պայծառ և սէր.
Տուր իմ մեղքերին, ո՞վ Տէր, [Թողու[թիւն,
Վշտի ժամանակ՝ մխիթարու[թիւն:

Իմ ապաստանը Քեզ մօտ է, ո՞վ Տէր,
Այստեղ մաշում են ինձ անվերջ ցաւեր:
Ո՞վ իմ Արարիչ, փրկիր ցաւերից.
Տէր, աղերսում եմ Քեզ արտասուալից:

Մ Ա Հ Ը

Այս աշխարհում մահն է մենակ
Կայուն, մշտական.
Աղգերի կեանքն՝ առժամանակ
Ու անցողական:

Ոնց ալիքներն ուկենանում
Խփում են իրար,
Անդուլ կուով ափ են վաղում
Եւ մոլեգնաբար

Եղերքներին զարնուելով՝
Փրփուր են դառնում
Եւ շրի հեռ խառնուելով
Իսպառ չքանում,

Նոյնպէս ամեն մի աղբ մահի
Ուղին պիտ' բռնէ,
Աղէտների պիտ' պատահի,
Իբր՝ ամբողջ — մեռնէ:

Մարդը՝ չնչին ձառնիկն ազգի,
Ի ծնէ թշուառ,
Մինչ՝ երբ դաւեր պիտի սարքի
Իր պէսի համար:

Չէ՞ աշխարհում ձահն է մենակ
Կայուն, չարատեւ,
Պիտ՝ խաւարի և վառ լուսնակ,
Եւ պայծառ արեւ:

Ո՛վ դու Տիրոջ չնչին, զծուծ
Դժբաղդ արարած,
Դէ՛հ, դադարիւր չար գործելուց —
Մահն է քո գիմաց:

ԽՐԻՄԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԻՑ

Լող է տալիս լուսնկան աստղի ովկեանում
Եւ արեաց հետ շողերով խաղեր է անում.
Իսկ ծառնոցի վիթխարի նոճերը հանդարտ
Ափին ծփող ալիքին նայում են անթարթ:

Ո՛հ, չարաւի լուսնկայ գեղանի զիշեր.
Ես քեզ նման լուսառատ զիշեր չեմ տեսել:
Դու չարուցիւր անցեալիս քաղցրալի չուշեր,
Եւ չորս կողմից, ուր լուսինն իր շողքն է լցել,
Արծաթ շուքով ողողել ծով, լեռ ու ծմակ,
Տեսնում եմ ես ոլորուող ցնորք ու շուարք...

Լաւ է այստեղ՝ ծովափին, նոճիների քով.
Խաղուն ծովին նայելով ցնորում եմ ես
Եւ անմեկին երկիրներ սլանում մտքով,
Ուր սէր կայ, սէր անսահման՝ այս վեհ ծովի
պէս...

Ն Ի Յ Ն Է Ի Յ

Թէ ինչպէս անպուժ վարուեց ինձ հետ նա,
Ես թող չը աուի, որ ճարգ իմանայ,
Սակաջն ելայ ծով և ծայրէ ի ծայր
Պատմեցի ձկանց՝ ինչ սրտուժս կար:

Ես բարի անուն թողեցի նրան
Այժմ միմիայն ցամաքի վրան,
Բայց բնութիւնը նրա անպատկառ
Յայտնի է ամբողջ ովկեանին անձայր...

Ն Ո Ի Է Ր

ուսուցչիս՝ Եր. Շ.-ին:

Ես վաղուց շուրջըս դորը մշուշ եմ տեսնում,
Հողեմաշ մառախուղ, որին թափանցել
Նոյն իսկ սուր հայեացքով չեմ կարողանում,
Որ, սակաջն, դեռ երբէք ոյժ չէ ունեցել
Խլացնել մինչև իսկ մի նուազ թառանչ,
Ի ուրս թռած իմ քամբաղդ եղբոր բերանից,
Եւ իբրև վիթխարի զանգակի զօղանչ,
Մի հզոր ձայն է միշտ առաջնորդել ինձ
Թանձրամած, լուսարդել խաւարի միջով,
Չէ թողել հնազանդուել կեանքի հաճոյքին.
«...Իդէան սիրեցէք ողջ էութիւնով,
Նրա հետ ընթացէք...» կոչին անսալով,
Ես մի օր կը հասնեմ սուրբ նպատակին:

Կ Ա Չ Ա Յ Ի Հ Ո Վ Տ Ի Յ

1. Մարտի սկզբին:

Ժպտում է արփին չստակ կամարից
Մարտի սառ, խոնաւ օդը տաքացնում,
Դաշտը սևանում, զրկվում ձիւնից,
Նոճերն օրէցօր զըւարթ թարմանում:

Երբեմն նրանց մէջ քմահաճ բամին
Երգեր է երգում՝ կամաց, մօնօտոն.
Ուրախ են նրանք իրիկնաժամին
Արևին ճամբում դէպի հօրիզոն:

Եւ վերջալոյսի կիսախաւարում
Դաշան օրօրելով ախորժ, քչքչան
Եւ կայտառ ծայնով, ջրերն է զլորում
Լեռնային գետակն՝ շտապող Կաջան:

Դեռ նոր է զարթում բնութիւնն այստեղ,
Բայց շուրջդ նայիր, տես՝ ի՞նչ պէշղաժներ,
Իսկ լուսնի լոյսով օրքան են շքեղ
Եւ նոճ, և վտակ, և նիրհող սարեր:

Քիչ ևս կ'անցնի, գարունը կը գայ,
Կը զուգէ հովտին վառ ծաղիկներով
Եւ ամենուրեք, որտեղ մի թուփ կայ,
Օդը կը լցուի գալալիկներով:

Այնժամ ես այգից մինչև երեկոյ,
Ունկնդիր բնութեան հողեղուարթ հիմնին,
Այստեղ, ստուերախիտ ծառերի ներքոյ
Լայն հանգիստ կը տամ իմ հոգնած մարմնին:

2. Գարնան առաւօտ:

Բարձր եմ կանգնած հովաի վրայ.
 Բայց ինձանից բարձր են թռչում
 Կռուկները երամները:
 Սքանչելի և աննման
 Պատկերներ են իմ դէմ բացվում.
 Է՛լ հրաշալի տեսարաններ
 Կռուկներն են վերից տեսնում,
 Եւ համբաղած սքանչելիքից,
 Կորցրած խօսքի կապակցութիւնն՝
 Կռռոցով են չաչտնում իրանց
 Հիացումը, սքանչացումը:
 Իմ լեզուն էլ ասես կապ է:
 Այն ի՞նչ չքնաղ տեսարան է...
 Տես. կապուտակ պարզ կամարում
 Բորբոքվում է արեգակը:
 Օդը տաք է: Թող քո հողին
 Չը վրդովուի, որ ողջ եայլան *)
 Դեռ ծածկուած է արծաթ ձիւնով
 Եւ արևի հետ է խաղում:
 Այն պսպղուն ճերմակի տակ
 Թրպրտում է մասաղ գարունն,

*) Խրիմի լեռների շարքը:

Որն իշխում է արդէն հովտում:
 Թող չը խաբուեն քո աչքերը,
 Երբ որ տեսնես, որ այս անվերջ
 Պարտեզն էլ է սպիտակել.
 Այն ձիւն չէ, ո՛չ. այն գարունն է
 Ծերուկ ձմրան վրայ խնդում.
 «Կը ճերմակցենեմ, բայց չեմ մեռնի.
 Նոր կեանք կը տամ». ահա ինչ է
 Ասում նրան աշխոյժ գարունն,
 Եւ նրա մեղմ քրքչոցին
 Միանում է թեթևօլիկ
 Վճիտ Կաչան, որն իր խաղուն
 Ալիքներում կտարատում է
 Եւ ծռռում ավին բսնոց
 Բարձրահասակ նոռիների
 Նրկայն - երկայն պատկերները:
 Նոռիները՝ խիստ բարկացած
 Խեղկատակի խաղբրի վրայ,
 Է՛լ աւելի շակվում են,
 Իրանց հպարտ զլուխները
 Գոռոզութեամբ բարձրացնում են
 Աշխատելով հայեացք ձգել
 Բլուկների միւս կողմը...

Է. ՄԱՀՏԵՍԵԱՆԻ ՆԿԱՐԻ ԱՌԱՋ

Սև, մռայլ ամպեր երկինքն են պատել,
Եւ է զալիս ծովն, անչտփ կատապուծ.
Ծանր կոհակներն սարեր են դառել,
Իրար են անցնում, ցիր-ցան փշրվում:

Կոծում են նրանք ժայռը եղերքի,
Փրփուրով ծածկում երեսը ծովի.
Մռայլ է իջնում ողջ ծովին. վայրկեան.
Նաչիր տարերքին՝ փոթորիկն է այն...

Ա. Լ՛ Մ Է *)

(Պոէմա)

I.

Շատ տարի առաջ, երբ որ տակաւին
Խրիմի փարթամ, պերճ թերակղզին
Թաթար տղու թեան ձեռքն էր զանվում,
Մի անտառախիտ լեռան սաորոտում,
Որտեղ հարաւի բնութեան բացած
Ջրնաղ տեսքերից մարդ իսպառ զբաւում
Իսկի չազենալ չէր կարողանում՝
Այլում անունով թաթար էր ապրում.
Երջանիկ էր նա և զոհ իր կեանքից՝
Աստուած չէր զրկել նրան ոչնչից.
Սրկղերով ոսկի, արծաթ նա ունէր,
Անհաշիւ անդեպ ու երամակներ:
Ամեն հարեան նախանծում էր միշտ,
Որ ապրում է նա բաւական, անվիշտ...

*) Սիւժետը վերցրուած է ուսուերէնից:

II.

Բայց իր դանձերից անչափ աւելի
Սիրում էր Այլումն իրա նազելի
Մատաղ ամուսնուն՝ չքնաղ Այ՛մէին.
Նրա սևորակ աչքերի միջին
Անհուն կրակ կար: Քայլում էր թեթև.
Նազուկ էր իրանն ու վայելչածև,
Եւ ինչպէս կարծիր ու պայծառ արև՝
Շրթերի ժպիտն ամենքի զէմքին
Մի լոյս էր սփռում: Եւ գիշերաչին
Պլպլանն ու վառ աստղերի նման
Նրա սքանչելի երեսի վրան
Փայլ էին տալիս գոյզ զիւթիչ աչքեր.
Եւ սիրա փալփայոյ անուշ ծաչն ունէր:

III.

Այլումն է՛լ ուրիշ կին չէր կամենում.
Եւ չէր գտնուի ամբողջ Խրիմում
Մի ուրիշ սիրուն, ղեղեցկազէմ կին,
Որ նման լինէր չքնաղ Այ՛մէին:
Եւ ո՞վ էր կարող Այ՛մէի նման
Սիրել թաթարին, փաղաքշել նրան
Ձերմ ու բոցափառ անսահման սիրով:
Երբ տեղ էր գնում Այլումը գործով,

Այ՛մէն օրերով նրան սպասում,
Մերձ լերան մինչև դագաթն էր ելնում
Եւ սուր հայեացքով հեռուն էր նայում—
Հազիւ նշմարուող օձապտոյտ ճամբին,
Որտեղից պիտ զար իրա սիրելին:
Եւ հէնց որ հեռուից տեսնում էր նրան,
Վազում էր ուրախ նրա հանդիման,
Կարծրած գէմքով բաց գիրկն էր ընկնում,
Սիրազեղ համբույր գէմքին զրոշմում:
Եւ աուն էր գառնում Այլումը կամաց
Իր շահէլ կնոջ իրանը զրկած:
Քառամանեակներ տալիս էր նրան
Ձանազան օղեր և ապարանջան.
Իսկ նա գրանցից անչափ գոհ մնում,
Ժպտում էր ուրախ և ծափ էր զարնում:
Գիշերն էլ նստած նոճի ծառի տակ,
Երբ պարզ երկնքում լողում էր լուսնակ,
Լսում էր Այլումն իր կնոջ կողքին
Նրա սիրաշունչ, անուշ մեղեդին:
Եւ բարձր նոճին խորհում էր, խորհում.
Ծովն էլ երկնահուլ լերանց ստորոտում
Հրաշալի բաներ պատմում էր անյուռ,
Եւ հեռուն—հեռուն, ով գիտէ, թէ ուր՝
Սոխակի անուշ երգերն օլի մէջ
Շաղ էին տալիս իրանց ելևէջ:
Իսկ ջրնորասոյզ գիշերը պայծառ

Լողում էր հանդարտ, լողում անդադար
Անեղր, անսահման տարածութիւնով՝
Աստղի ետեից աստղ կորցնելով...

IV.

Երկար ժամանակ անցաւ այն օրից,
Երբ նամբայ ընկաւ Ալունք տանից.
Նրա ետ դալու օրն էլ անց կացաւ
Բայց նա տակաւին չը վերադարձաւ:
Ալ՝մէն անհանդիստ լինել սկսաւ՝
Նրա դալստեան երկար սպասելով.
Էլ չէ հրապուրվում նա ոչ մի բանով:
Իզուր է ուրախ ժպտում պարզ արիին
Զուր է շշնջում ստուերախիտ սօսին,
Իզուր են անուշ բուրում ծաղիկներ,
Զուր էլ քաղցրաձայն երգում սոխակներ:
Ալունք չը կայ—Ալ՝մէի համար
Արևն էլ կարծես չէ փայլում պայծառ,
Ծաղկունքն էլ անուշ չեն բուրում իսպառ,
Իսկ սոխակների քաղցր մեղեդին
Նազիւ թէ պատմէ իր լսողներին
Նրա անհուն սէրն ու վիշաբ խորին:
Փոխուել է Ալ՝մէն. նիհար ու ախուր
Օրերով մի տեղ նատում է նա լուռ,
Աչքերը դէպի ճանապարհն ուղղած

Եւ փոքրիկ ծեռքերն անգոր վայր թողած:
Էլ չէ երևում առաջուայ նման
Նազիկ կարծրութիւնն այտերի վրան.
Գլուխն անդադար կորանում է ցած,
Եւ նուրբ թելերով ասեղնազործած
Նքեղ շապկի տակ անհանդիստ կերպով
Կուրծքն է բարձրանում, ներքուստ
մաշուելով:

V.

Անցան մի քանի տաղտկալի օրեր,
Ալունք դարձաւ. բայց մենակ չէր՝
Իր հետ նա բերեց անհալի գեղեցիկ,
Զարա անունով՝ մի թաթար աղջիկ:
Գողցել էր նրան Միրզա—Կեմալից՝
Մի անազորոջն, չար բանակալից
Եւ ընկերուհի բերել Ալ՝մէին:
Ալ՝մէն կեանք առաւ կարծես վերստին.
Անխօս շրթունքներն ուրախ ժպտացին,
Սփրթնած այտերն ալ—կարծեցին
Եւ զուարթ երգերն էլի հնչեցին.
Իսկ մատաղահաս իր ընկերուհուն
Առաջին օրից նա սիրեց անհուն:

Եւ ինչպէս Ալ'մէն՝ սիրուն էր Զարան,
 Բարակ ու ճկուն՝ ճիշդ օձի նման.
 Գեղահիւս երկար ծամեր էր կրում,
 Որոնցով կանանց նախանձն էր շարժում:
 Սակայն նա ունէր աւելի մեծ զանձ,
 Որ իսպառ գերում, գիւթում էր մարդկանց,
 Բայց յուզում էր միշտ, խռովում Ալ'մէին.
 Դա չընաշխարհիկ աշիկներն էին.
 Սև չէին նրանք. դորշ գոյն ունէին,
 Խոշոր էին խիստ և տարօրինակ.
 Երբ մի-մի անգամ երկար, սևորակ
 Եւ գեղատեսիլ թարթիչներէ տակ
 Նրանք կիսով չափ փակ էին լինում՝
 Հեղիկ էր նրանց հայեացքը թւում
 Եւ խաղաղ, հանգիստ. բայց արժէր միայն
 Նրանց բարձրանալ—և հէնց նոյն ժամայն
 Բրոքնկուում էին աչքերը հրով
 Եւ փայլում մի սուր, սրդղատի փայլով:
 Երգելու շրնորիք թէպէտև չ'ունէր,
 Բայց սահուն, թեթև պարել նա զիտէր
 Դաւիթ բարձրացրած զլիսիկի վրան
 Եւ կորացնելով նրբակաղձ իրանն.
 Պարբ գնալով արագ էր դարձնում
 Եւ էլ գեղեցիկ շարժումներ դորձում.

Իսկ խորհրդաւոր աչքերի միջին
 Կրակ էր վառվում և մարում կրկին...

Ինչ-որ ուրախ չէ վերջին ժամանակ
 Միշտ զբւարթ Այուժն, ու իրա հողեակ
 Զքնաղ Ալ'մէին առաջուայ նման
 Նա չէ համբուրում, փայփայում նրան.
 Վազուց է արգէն իր հսկայ կրճքին
 Զէ սեղմում նրան սիրով, ջերմաղին...

Գիշեր է խորին և շուրջն ամեն ինչ
 Քաղցր ու անսորրիկ վայելում է նինչ.
 Իր արծաթաղօժ շողքը լուսնկան
 Թափել է առաա աշխարհի վրան.
 Մուլթ-կապուտադոյն յստակ երկնքում
 Անթիւ նպնպան աստղեն են փայլում.
 Աննշան քամին անզօր հառաչեց
 Եւ քիչ էլ անցած ուժասպառ ննչեց:
 Մի հեռու տեղից լսվում են յայտնի
 Զիլ ճռճոցներն անհող նպուռնի:
 Եւ քնքշանալով անկուշտ ու անյագ
 Երկիրը զարնան համբուրների տակ՝

Չէ կարողանում քնել: Վարդերի
Եւ անուշահոտ մողանքիանների
Բուրմունքն է հոտում: Հսկայ սօսիներն
Կանգնած են անշարժ. իսկ ծիծողաներն
Մի բան են փսփսում: Եւ հարաւային
Անդորր, սքանչելի զիշերուայ ժամին
Լսվում են յանկարծ մեղմիկ, կամացուկ
Համբոյրի ձայներ, ծիծաղ ու շշուկ.
Այլումն է այդում քնքուշ Չարային
Փայփայում այս ուշ զիշերուայ ժամին.
«Ես սիրում եմ քեզ, սիրում անսահման.
Պատասխանիր ինձ, Չարա աննման՝
Յոժար ես արդեօք իմը լինելու...
Իմ չքնաղ Չարա, ինչո՞ւ լուռ ես դու:
Վերջապէս ասա, սիրելի՞ չեմ քեզ:
Նայիր ինձ վրայ, չես դռնի ինձ պէս
Մի ուրիշ Այլում: Որան՞դ կը տեսնես
Աչքերիս նման սևորակ աչքեր,
Որան՞դ կը գտնես էլ խիտ դանդուրներ.
Իմ ուսերի պէս օ՛վ ունի ուսեր.
Է՛լ հարուստ քղզնետ և է՛լ սուր դանակ
Չես գտնի բնաւ, իմ անզին հողեակ:
Ես չեմ վախենում իսկի ոչ ոքից,
Ամենքն էլ թաղուն վախում են ինձնից:
Դէ՛հ, ասա մի խօսք, Չարա նազանի
Եւ ամենայն ինչ քոնը կը լինի»:

Նրա խօսքերից արբեցած Չարան
Այսպէս է ահա տալիս պատասխան.
«Ես սիրում եմ քեզ, Այլում իմ անզին.
Ոչ թէ քո շքեղ շորը թանգազին,
Ոչ թէ սուր հայեացքն այդ սև աչքերիդ,
Ոչ թէ դանդուրներն ալիք մաղերիդ
Այլ քո հսկայ ոյժն և սիրտդ անփախ
Սիրելի են ինձ: Սակայն դու, աւա՛ղ,
Ինձ կին չես կարող առնել: Իմացիր՝
Խանդոտ է Այ՛մէն և վրէժխնդիր»:

Ա. Լ. ՈՒՄ.

«Օ՛, դրա մասին մի՛ էլ մտածիր.
Ի՞նչ է որ Այ՛մէն, Չարա թանգազին:
Ինձ մօտ կը լինես նրա տիրուհին»:

Չ. Ա. Ր. Ա.

«Ոչ. քանի Այ՛մէն ողջ է տակաւին,
Չէ կարելի այդ իսկի՛, բնաւին:
Վախենում եմ ես նրանից, թող ինձ,
Թող վերադառնամ Կեմալին նորից»:

Եւ իրա փոքրիկ գլուխը Չարան
Դնելով քաշի բարձր ուսի վրան
ձկուն իրանով սեղմուեց նրան:
Այլումի հայեացքն իսկոյն հուր թափեց

Եւ կրժքում ասես փոթորիկ փրթեց,
Նա թափով առաւ լայն խանչալն ահեղ...
Զարան ամեն ինչ հասկացաւ այգտեղ...

IX.

Իսկ Ալուծի կինն իր ննչարանում
Կիսամերկ պառկած փեռալից մահնում,
Քնած է չքնաղ փերիի նման:
Գեղեցիկ ծամերն ալիքանման
Կախուած են փարթած, քսելով գետնին:
Քնքուշ է, հմայող աննման մարմինն.
Անշարժ են երկայն, սևուկ թարթիչներն
Եւ շունչ առնելիս մարմարէ կրժքերն
Հանգարտ բարձրանում և ցած են իջնում:
Գունն անուշ է, խոր: Գուցէ երազում
Նա Մուհամէզի զրրախտն է տեսնում:
Ոչ. հազիւ թէ այն լինի է՛լ շքեղ
Իր ճոխ պարտէզից. հազիւ թէ այնտեղ
Եւս երջանիկ, զոհ զգալ իրան,
Քան այստեղ է նա, աշխարհիս վրան:

X.

Քնած Ալ'մէի վրա կորացած՝
Մանր է շունչ առնում Ալուծը յուզուած:

Բայց ահա Ալ'մէն մի շարժում գործեց,
Երեսը գէպի Ալուծը դարձրեց
Եւ կամաց «Ալուծ» շնչած քնից:
Թաթարը սասաիկ գողգողաց մէկից:
Այլ ևս եթէ մի բուպէ անցնէր,
Դանակն անկասկած իջած կը լինէր.
Բայց այդ ժամանակ բաց դրան շէմքին
Երևաց Զարան վրդովը գէճքին:
Սհաւոր Ալուծն իսկոյն հասկացաւ,
Թէ նրա հայեացքն իրան ի՛նչ ասաւ.
Եւ չանկարծակի կատաղի թափով
Դանակը գէպի վեր բարձրացնելով,
Յցեց Ալ'մէի հմայիչ կրժքին.
Ալ'մէն խռխուաց—աւանդեց հողին...

XI.

Հիմա էլ Ալուծն, առաջուպ նման՝
Ոսկի ու արծաթ ունի բաւական.
Ոչինչ պակաս չէ նրա հագուստից.
Բայց զրկուել է նա քուն ու հանգստից:
Լռել են խսպառ անուշիկ երգերն
Եւ անդորացել նրա քաջ ձեռքերն:
Պերճ պարտէզներում ամենայն զիշեր,
Մօտ կէս զիշերին երևում է սառեր,
Ճերմակ սաւանում, դանակը ձեռքին.

Այդ վրէժ է ուղղւած Այ՛ճէի հողին
 Եւ զուր փնդրոտում իրան սպանողին:
 Սակայն շատ չ'անցած հաւերն են խօսում
 Եւ ըստուերն իսկոյն աչքից չքանում՝
 Սպառնալիքներ բարձր կարգալով
 Եւ զարհուրելի անէծք թափելով...

XII.

Այդ օրերից վեր մի դար է անցել.
 Այլու՞մն ու Զարան վաղուց են մեռել:
 Հետքն անգամ չը կայ Այլու՞մի պերն տան
 Եւ ոչ էլ նրա ողջ կարողութեան:
 Սակայն սպանուածն, աւանդութիւնով,
 Ամեն իրիկուն, ըստուերի կերպով,
 Փնդրում է մինչ այդ դաժան ոսոխին
 Ահեղ անէծքներ թափելով զլիսին:

Յ Ա Ն Կ

	էջ.
Արձեանակը	3
Բուքը	5
Զատրդաղը	6
Պերեկօպի պարանոցի վրայ	8
Պերեկօպի դաշտերում	9
Ծննդեան լուսը	11
Հէջնէից («Որտե՞ղ պիտ' գտնեմ»)	12
Ամպեր	13
Փոթորիկ	14
ՍԼ ծովի ափին	15
Գաղթականի երգը	16
Շ. Բօզլէրից («Ի՞նչ է ձեզ երկիրք»)	17
Ծովն աշունքին	19
Անփոյթ համբորդները	20
Մանուկ հովիւր	21
Հեռաւոր մտերիմներիս	22
Բօղենշտեղից («Մի ժամանակ ես ուղեցի»)	23
«Ինչո՞ւ ես դարձեալ»	24
Էլէզիա	25
ՄԼԾ և Փոքր Մասիս	26

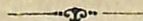
Հէյնէից («Եւ դաշտ, և անտառ»)	27
Մաչիսեան զիշերին	28
«Չորս ընկեր էինք»	29
«Ինչ՞ու երգիչը»	30
«Սշուղ, դու ազգիդ»	31
Սպղիբի ափին	32
Կարեկցութիւն	33
Ուղեցոյցներին	34
Սրեւածագ	35
Նոր տարուայ էլէզիա	36
Կոյսն ու պատանին	37
Ս.դօթ.ք	38
Մահր	39
Խրիմի չուշատետրից	41
Հէյնէից («Թէ ինչպէս անդութ»)	42
Նուէր	43
Կաջալի հովտից. 1. Մարտի սկզբին	44
» » 2. Գարնան առաւօտ	46
Է. Մահտեսեանի նկարի առաջ	48
Սյ՛մէ (պօէմա)	49

Յ. ԴԱԻԹԵԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ՝

1. Մ. Գօրկիւ, Մաւար Չուլքրա,
Թարգմ. Սիմ. Բաբիեանի . 10 կոպ.
2. Սիմ. Բաբիեան, Բանաստեղծու-
թիւններ 20 »

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊ.

Գիմել՝ հրատարակչին — Армянскъ (Таврич.
губ.), Ивану Давидову և Կովկասի լազտնի գրա-
փանառներին:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0339283

22856